

MAVZU: AMALIY DASTURIY TA'MINOT

Kompyuterning dasturiy ta'minoti orasida eng kup kullaniladigani amaliy dasturiy ta'minot (ADT)dir. Bunga asosiy sabab — kompyuterlardan inson faoliyatining barcha soxalarida keng foydalanishi, turli predmet soxalarida avtomatlashtirilgan tizimlarning yaratilishi va kullanishidir. Amaliy dasturiy ta'minotni quyidagicha tasniflash mumkin.

Muammoga yunaltirilgan ADTga quyidagilar kiradi:

- buxgalteriya uchun DT;
- personalni boshkarish DT;
- jarayonlarni boshkarish DT;
- bank axborot tizimlari va boshkalar.

Umumiy maqsadli ADT — soxa mutaxassisi bulgan foydalanuvchi axborot texnologiyasini kullaganda uning ishiga yordam beruvchi kuplab dasturlarni uz ichiga oladi. Bular:

- kompyuterlarda ma'lumotlar bazasini tashkil etish va saklashni ta'minlovchi ma'lumotlar bazasini boshkarish tizimlari (MBBT);
- matnli xujjatlarni avtomatik ravishda bichimlashtiruvchi, ularni tegishli xolatda rasmiylashtiruvchi va chop etuvchi matn muxarrirlari;
- grafik muxarrirlar;
- xisoblashlar uchun kulay muxitni ta'minlovchi elektron jadvallar;
- takdimot kilish vositalari, ya'ni tasvirlar xosil kilish, ularni ekranda namoyish etish, slaydlar, animatsiya, filmlar tayyorlashga muljallangan maxsus dasturlar.

Ofis ADT idora faoliyatini tashkiliy boshkarishni ta'minlovchi dasturlarni uz ichiga oladi. Ularga quyidagilar kiradi:

- rejalovchi yoki organayzerlar, ya'ni ish vaktini rejalashtiruvchi, uchrashuvlar bayonnomalarini, jadvallarni tuzuvchi, telefon va yozuv kitoblarini olib boruvchi dasturlar;
- tarjimon dasturlar, ya'ni berilgan boshlanKich matnni kursatilgan tilga tarjima kilishga muljallangan dasturlar;
- skaner yordamida ukilgan axborotni tanib oluvchi va matnli ifodaga binoan uzgartiruvchi dasturiy vositalar;

— tarmokdagi uzok masofada joylashgan abonent bilan foydalanuvchi orasidagi uzaro mulokotni tashkil etuvchi kommunikatsion dasturlar.

Kichik nashriyot tizimlari «kompyuterli nashriyot faoliyati» axborot texnologiyasini ta'minlaydi, matnni bichim solish va taxrirlash, avtomatik ravishda betlarga ajratish, xat boshlarini yaratish, rangli grafikani matn orasiga kuyish va xokazolarni bajaradi.

Multimedia dasturiy vositalari dasturiy maxsulotlarning nisbatan yangi sinfi xisoblanadi. U ma'lumotlarni kayta ishlash muxitining uzgarishi, lazerli disklarning paydo bulishi, ma'lumotlarning tarmokli texnologiyasining rivojlanishi natijasida shakllandi.

Sun'iy intellekt tizimlari. Bu soxadagi izlanishlarni turt yunalishga bulish mumkin:

— Ijodiy jarayonlarni imitatsiya kiluvchi tizimlar.

Ushbu yunalish kompyuterda uyinlarni (shaxmat, shashka va x.k.) avtomatik tarjima kilishni va boshkalarni amalga oshiradigan dasturiy ta'minotni yaratish bilan shuKullanadi.

— Bilimlarga asoslangan intellektual tizimlar.

Ushbu yunalishdagi muxim natijalardan biri ekspert tizimlarning yaratilishi xisoblanadi. Shu tufayli sun'iy intellekt tizimlarini ma'lum va kichik soxalarning eksperti sifatida tan olinishi va kullanishi mumkin.

— EUMlarning yangi arxitekturasini yaratish.

Bu yunalish sun'iy tafakkur mashinalari (beshinchi avlod EUMlari) ni yaratish muammolarini urganadi.

— Intellektual robotlar.

Bu yunalish oldindan kuyilgan manzil va maksadga erisha oladigan intellektual robotlar avlodini yaratish muammolari bilan shuKullanadi.

Savol va topshiriklar

1. Amaliy dasturiy ta'minot tarkibiga kiruvchi dasturlar kandy tasniflanadi?
2. Umumiy maksadli ADT tarkibiga kandy dasturlar kiradi?
3. Ofis ADT tarkibiga kiruvchi dasturlar xakida nimalarni bilasiz?
4. Sun'iy intellekt tizimining asosiy komponentlarini sanab bering.